

DELAVSKA POLITIKA

GLASILO SOCIALISTIČNE STRANKE JUGOSLAVIJE.

Uredništvo je v Mariboru,
Ruška cesta 5, poštni predal 22.
Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22.
Ljubljana VII., Zadrugi dom.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za državo SHS znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. De-
bela tiskana beseda stane 1.— Din. Malih oglasov trgovskega
značaja, stane beseda 1.— Din. V oglašnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta 1.50 D. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 13.

Sreda 15. februarja 1928.

Leto III.

Brez izhoda.

Naše politično življenje je zašlo v zagato, iz katere ni izhoda. Vsaj normalnega, v duhu demokracije in potreb najširših ljudskih slojev ne. To dokazuje še enkrat tudi sedanja vladna kriza.

Naša država živi že celo desetletje stalno v neki politični mrzlici in neredu. V teh šestih letih težkih pretresljajev, razpaljenih strasti in usodnega eksperimentiranja na vseh poljih družabnega življenja smo imeli okoli dvajset vlad in cel ducat volitev. Na vladi so že bile skoro vse meščanske stranke in vse so enako obljubljale narodu vse mogoče blagodati — pozitivnega za narod pa ni storila ničesar ne ta ne ona stranka. To bolešno stanje je sedaj doseglo svojo najvišjo kulminacijo. Iz tega stanja se ne more več roditi nič dobrega. Računati moramo za najhujšim.

Krizo na vrhovih spremlja — naravno — vsesplošna kriza v vseh panogah državnega in družabnega življenja: Kriza v notranji politiki, ki vodi neizbežno v diktaturo; kriza v zunanji politiki, ki povečava bolj in bolj število sovražno razpoloženih držav; kriza v gospodarskem življenju, ki je našo industrijo, naše poljedelstvo in naše finance privedla na rob propada in prignala do skrajnosti število brezposelnih delavcev. Kriza na vseh koncih in krajih. Kriza družabnega življenja, morale, parlamentarizma, strank, kulturnih ustanov, kriza vsega in vseh.

Krize pa so tega stanja vse meščanske stranke brez izjeme, ker so vse brez izjeme le izrabljale konjunk-

turo, poslužujoč se najgrše demagogije, da zagotovijo sebi oblast in možnost plenjenja državnih blagajn in delovnega naroda, od katerega so žsiljevale volilne kroglice, vračale mu pa s prevaro, z gladom in terorjem.

Tudi sedaj gre v glavnem le zato, da se deli oblast in denar; sporedno spremlja vso to borbo za obilna beograjska korita tudi zavest, da je treba rešiti vsaj poslednje ostanke demokracije in ustavnosti. Toda tudi ta poslednja zavest grozečega propadanja prihaja prepozno; v stvari je diktatura že tu in ona je že tako usidrana, da jo borbe na parlamentarnem terenu nič več ne dosegajo. V teh razmerah ne more odkrita in direktna diktatura ničesar več poslabšati in ničesar več izboljšati, more pa še očitnejše pokazati vso notranjo gnilobo buržuaznih strank in buržuazije same.

Od notranje ureditve države, normaliziranja njenega političnega, in gospodarskega življenja, smo danes, po desetih letih patriotskega buržuaznega dela in buržuazne politike še bolj oddaljeni, nego smo bili v dneh prevrata. To početje je bolj pretreslo in opustošilo državo kakor sama svetovna vojna.

Izhoda ni. Tudi, ker ni organiziranega ljudstva, zlasti ne organiziranega delavskega razreda. Nič dobrega ne pričakujemo in nobene, niti rahle nade, ne moremo obupati. Zagazili smo in sam bog vedi, kaj nam prinesejo bodoča leta.

Zopet pred stanovanjsko katastrofo.

Vlada v Beogradu in minister za socialno politiko nimajo ušes, ne oči in ne razumevanja za socialnopolitična vprašanja. Kakor bi metal bob ob steno, prav toliko zaleže tam doli pametno opozorilo teh ljudi na socialne razmere in na dolžnost vlade, da se resno pobavi s socialnimi vprašanji.

Grozovito je stanje delavstva in nameščenstva, ki tira in tira v skrajno odpornost proti režimskim krogom in z njim sodelujočim političnim faktorjem.

S 1. majem 1928 preneha zaščita stanovanjskih najemnikov. Samo v Ljubljani je odpevedano okoli 1500 stanovanj, od katerih nedvomno polovica ne bo dobila stanovanj 1. maja, ker manjka v Ljubljani še vedno okoli tisoč stanovanj. Tudi po drugih krajih razmeroma ni bolje.

Mi že leta in leta opozarjamo javne faktorje, da je njih dolžnost, poskrbeti za zgradbo primernih stanovanjskih hiš. Toda država ni storila v tem pogledu nič, nekatere občine in industrijski kraji premalo, velika večina drugih javnih korporacij pa tudi nič. Krajevna organizacija Socialistične stranke Jugoslavije v Ljubljani je predlagala mestnemu komisarijatu v Ljubljani dobro inicijativo, ki je izprva našla blagohoten poslušal na magistratu, toda prišli so sosveti, minister in razni drugi tuji vplivi, poleg sabotaže mestne stanovanjske obligacijske akcije, ki so načrt pokvarili in zahtevali dotok občinskega denarja v privatospekulacijske svrhe in v svrhe, ki ne odgovarjajo današnji nujni potrebi.

Socialist in sploh vsak dober občan, ki ima zmisel za komunalno politiko, mora stati na stališču, da so v tej dobi edino javne korporacije v stanu rešiti stanovanjski problem, ker lahko prenese bremena na daljšo dobo in si obenem ustvarijo trdno inmovinsko gospodarsko podlago, ki jim bi prav dobro služila pri izvrševanju socialnopolitičnih nalog, katere zlasti občinam vsak dan naraščajo.

Ta problem je tako enostaven, da ga mora vsak človek razumeti in vpoštevati, če nima drugih kapitalistično-egoističnih namenov in nazaranj, ali pa živi pod moralnim ali političnim vplivom buržuazije in nje interesov.

Najbolj značilno pa je v tem vprašanju stališče hišnih posestnikov. Društvo hišnih posestnikov se samo sramuje, da nekateri hišni posestniki zvišujejo stanarino visoko nad predvojno vrednost in obljubuje, da bo v takih slučajih posredovalo, da si nima prav nobene zakonite pravice, in se najemniki na to ne morejo zanašati. Namea velikega dela hišnih posestnikov je torej svobodno oduševstvo stanovanjskih najemnikov, ne oziraje se na to, da so povprečne plače delavstva in nameščencev morda dosegle šele 50% odstotkov predvojne vrednosti, da so današnje življenske razmere neugodne in dražje. Povprečna plača ne znaša morda komaj 1200 Din mesečno in od tega zaslужka naj plačujejo najemniki po 500, 600 ali 700 Din mesečno za manjše nezdruge stanovanjske luknje. Vsa boljša stanovanja pa veljajo po 1900 do 2500 Din mesečno že danes.

Ubožni stanovanjski najemniki bodo postavljeni dne 1. maja, na dan

proletarskega praznika, kakor v zasmeh, da žrtvujejo, če dobe kje kakšno luknjo, ogromno vsoto za selitev in vtaknejo ves zaslužek hišnemu gospodarju v žep; če pa ne dobe stanovanja, jih pa bo razveseljevala cvetoča narava pod milim nebom, da si nam ravno ta priča, da ima na svetu vsaka stvar pravico do življenja, torej tudi človek.

Le grozovita lahkomišljenost, nezasišano pomanjkanje socialne izobrazbe in čutnosti more roditi take posledice. Tu ni socializma, tu ni na mestu mnenje močnejšega, tu gre za eksistenco, za pravico do življenja vseh onih, ki se jih hoče z odpravo stanovanjske zaščite neusmiljeno zadeti proti vsaki socialni morali.

Ljubljanski občinski svet je na predlog socialističnih zastopnikov že sprejel resolucijo, da se zaščita stanovanjskih najemnikov podaljša. Istotako je razpravljala o tem vprašanju v soboto dne 11. tm. ljubljanska krajevna organizacija Sociali-

stične stranke Jugoslavije in poudarila v svoji resoluciji zlasti:

1. da se zaščita stanovanjskih najemnikov izboljša in podaljša vsaj do leta 1930;

2. da se naloži državi in javnim korporacijam, da podvzamejo najširšo akcijo za zgradbo stanovanjskih hiš s primernimi cenami stanovanj;

3. da se izda uredba, ki bo onemogočala oduševsko izkoriščanje najemnikov.

Čas poteka. Nič več odlašanja! Najemniki, delavci in nameščenci, če se hočete rešiti stanovanjske katastrofe, potem je treba z vso odločnostjo povedati gospodu ministru socialne politike, da se mora kot minister socialne politike, ki ima vendar nalogo ščititi socialno šibke sloje, postaviti edino na to stališče. Če nima to ministrstvo tega namena, potem bi ga lahko vodil sam Rothschild, ki bi pa vsekakor kot moderni kapitalist imel več uvidevnosti.

France Železnikar.

23. februarja pred petindvajsetimi leti je nenadoma umrl v Ljubljani tedaj dobro znani France Železnikar.

Bil je med onimi, ki so postavljali prve temelje socialističnega gibanja.

Biti socialist in se javno proglašati za socialista proti koncu zadnjega stoletja ni bila tako enostavna stvar. Širjenje socialističnih idej je bilo pod strogo kontrolo političnih oblasti. Era, v kateri so se torej udeleževali France Železnikar in njegovi sodrugji, je bila povsem težka. A vendar sodrugji niso klonili glav. Nasprotno: socialistične ideje so padale na rodovitna tla in obrodile lepe sadove.

Sam Železnikar, ki je mnogo potoval po svetu in se navzel socialističnih nauk v tujini, je do svoje smrti ostal zvest socializmu.

Preganjanje s strani oblasti mu je končno strlo življensko energijo — obsojen na 10 let ječe — in si je sam končal življenje v zavesti, da s tem socialističnega gibanja ne bo konec, temveč da ga bodo njegovi učenci razširili.

Brez dvoma smemo Železnikarja prištevati med začetnike in ustvaritelje modernega socialističnega gibanja na Slovenskem.

Delavstvo ga upravičeno prišteva med prve oznanjevalce socializma na Slovenskem.

Zato je povsem razumljivo, da se ga ob petindvajsetletnici njegove smrti spomni vse slovensko socialistično delavstvo in da to obletnico proučijo na skromen, a vendar dostojen način.

Proslava se bo vršila v Ljubljani — njegovem rojstnem mestu — dne 25. in 26. februarja tl.

Na predvečer se bo vršila v salonu pri »Levu« spominska proslava s predavanjem o početku socialističnega gibanja v zvezi s pojavom Franceta Železnikarja.

V nedeljo 26. februarja pa se bo ljubljansko delavstvo podalo na pokopališče pri »Sv. Krištofu«, kjer se bo vršila kratka slavnost s spominskim govorom in petjem delavskega pevskega zbora in poklonitvijo venca na Železnikarjev grob.

O slavnosti bomo prinesli v prihodnji številki še ostale podrobnosti.

Pozivljamo vse delavske organizacije, da na ta dan ne prireajo drugih prireditev in se poklonijo spomenu početnika delavskega gibanja na Slovenskem.

Krajevna organizacija SSJ v Ljubljani.

Proračunska seja Delavske zbornice.

V nedeljo dne 12. februarja 1928 se je vršila proračunska seja DZ, ki je zlasti sklepala o proračunu DZ za čas od 1. avgusta 1928 do 1. avgusta 1929.

Od 60 izvoljenih delegatov je bilo zbranih 52.

Koj po 9. uri je otvoril skupščino predsednik zbornice s. Čobal. Ob tej priliki je povzročil šaljivi velenjski Pevec mali incident, za kar ga je moral predsednik ukoriti. Vendar je pa razjasnjenje, ki ga je podal ob tej priliki s. Ošlak, tako blagodejno vplivalo na oba bernotovca, da sta ves dan nastopala stvarneje, nego je bil doslej običaj in zlasti Leskovšek je skušal tu in tam govoriti celo socialistično. Treba priznati simpatičen preokret Bernotove grupe, ki je po svojih 2 zastopnikih skušala v nedeljo vendarle zapustiti vtis, da je po dolgih letih tavanja in bratomornega boja našla že enkrat pravega na-

sprotnika, kajti Pevec in Leskovšek sta tokrat govorila že precej o klerikalcih in demokratih, med tem ko sta doslej poznala le nas socialiste...

Ostalo je pri dnevnem redu, ki ga je določil upravni svet in skupščina je pričela takoj z delom. Prvi je poročal predsednik sam. Iz poročila posnemamo, da se je zbornica na vseh poljih socialne, kulturne in intervencionistične politike močno udeleževala in nastopala povsod iniciativno. Odobren je bil tudi nakup stare celjske šole, ki bo preurejena služila celjskim delavskim organizacijam.

Za opremo nove palače DZ v Ljubljani se potrebuje kredit v znesku 300.000 Din. Tudi ta znesek je bil odobren. Tako bo DZ sredi leta enkrat že lahko priredila otvoritveno slavo te naše nove in lepe delavske zbornice.

Za predsednikom je govoril tajnik s. Uratnik. Njegovo poročilo priobčimo drugič v celoti. Ob tej priliki lahko povemo, da je v veliki meri zasluha s. Uratnika, če uživa naša Delavska zbornica sloves najboljših zbornice v državi. To nam potrjuje tudi zadnji Uratnikov referat. Njegove referatu je sledilo vneto ploskanje. V debato so nato posegli ss. Ravnik, Leskovšek, Ošlak in Svetek ter gg. Gajšek, Žužek in Kosem.

Po tej debati je bilo poročilo tajnika in predsednika soglasno odobreno.

K proračunu je govoril naš delavski finančni »minister« s. Češnik, ki je v prav plastičnih besedah obrazložil posamezne postavke novega proračuna. Po tem proračunu, ki predvideva 2.280.000 Din izdatkov in 2.450.000 Din dohodkov, se znova pripiše

170.000 Din v stanovanjski sklad.

K proračunu so govorili za krščanske socialce g. Gajšek, za demokrate g. Juvan in za bernotovce pa Leskovšek. Kritike dejansko ni bilo nobene, ker jo je težko ustvariti nad tem nesebičnim socialno-političnim in kulturnem udejstvom Delavske zbornice. Samo gg. Gajšek in Juvan sta si želela ponekod večjih postavk, kljub temu, da sta v upravnem odboru glasovala oba za predloženi proračun. Bolj »opozicijski« je bil celjski Leskovšek. On je bil v upravnem odboru lepo tiho in ni nič predlagal, na seji je pa govoril na kratko proti in je na to tudi glasoval. Proračun je branil v lepih besedah predsednik marksističnega kluba s. Svetek.

Proračun je bil nato v celoti sprejet z 49 proti 3 glasovom.

Delavska zbornica za stanovanjsko zaščito.

S. Sedej je predložil v imenu Delavske zbornice skupščini naslednjo resolucijo:

»Zakon o razpolaganju s stanovanji z dne 28. oktobra 1927 ukinja s 1. majem 1928 vsako stanovanjsko zaščito.

S tem je napravila naša država korak, kakor ga ni napravila nobena država, ki se je nahajala v vojni, čeprav so posvečale druge države gradnji novih stanovanj mnogo večjo pozornost kakor naša. Posledice tega nepremišljenega ukrepa so strašne. Samo v Ljubljani je odpovedanih za 1. maj 1200 stanovanj. Stanarine so poskobile do višine, ki je za delavce in namščence nezmagljiva. Pri vsem tem pa vse te ogromne denarne datjave ne bodo denarni vir za povečanje stanovanjskega prostora.

II.

Delavske zbornice so že na svojem tretjem kongresu, ki se je vršil 24. in 25. novembra 1926 ugotovile: Da manjka po nizkih ocenah v naši državi še nad 20.000 stanovanj. Da

mora zrasti vpričo premajhne ponudbe in previsokega povpraševanja pri svobodnem razpolaganju s stanovanji cena stanovanj do take višine, da jih slabše plačani sloji prebivalstva ne bodo več zmogli. Da radi visoke obrestne mere ni mogoče graditi novih stanovanj, v katerih bi mogli stanovati slabše situirani najemniki na drug način, kakor tako, da preskrbe cenena sredstva javne korporacije.

Kljub temu, da so ta sredstva nepobitna, je šla narodna skupščina preko njih in ustvarila situacijo, ki navdaja delavstvo in namščestvo z obupom, ki bo našel izraza, ko bodo posledice tega postopanja v vsem vidne, v tako ogorčenem protestu širokih slojev, da bo morala zakonodajna skupščina svoje prenatlagljene sklepe revidirati.

III.

V očigled tega zahtevamo:

Da se podaljša neodpovedljivost stanovanj do leta 1935.

Da se izdela nemudoma zakon o gradnji malih stanovanj, ki naj pooblašča občine, da zberejo v obliki davkov sredstva za gradnjo novih cenih stanovanj.

Da se določijo za ekonomsko šibke sloje maksimalne stanarine.

K temu predlogu je govoril narodni demokrat g. Juvan za narodni klub in g. Žužek za krščanski klub. Klerikalci so skušali ob tej priliki braniti ministra Gosarja, ki je član ljubljanskih krščanskih socialcev. Zbornica pa je bila soglasno mnenja, da je to danes izredno težaven posel, ki ga je celo g. Žužek jako slabo iz-

vršil. Končno je obljubil, da bo glasoval tudi on za podaljšanje stanovanjske zaščite. Kaj bo sedaj g. Gosar rekel, ki odpravlja stanovanjsko zaščito in je preteče katastrofe sam kriv, se še seveda ne ve.

Proti domači in inozemski reakciji.

Za osemurnik.

S. Arh je govoril proti namernemu mednarodnemu atentatu na osemurnik in predlagal sledečo resolucijo:

»Po došlih poročilih iz menarodnega urada dela v Ženevi je predlagal na eni zadnjih sej zastopnik angleške vlade, da se predložijo prihodnje leto določbe o osemurnem delavniku, kakor jo vsebujejo washingtonske konvencije, v revizijo.

Iz tega je razvidno, da je v nevarnosti najvažnejši del socialne zaščite, to je osemurni delavnik, za katerega je doprineslo delavstvo vseh držav velikanske žrtve. V devetletni povojni dobi se je pokazalo, da odgovarja osemurni delavnik povsem duhu časa ter v nobenem oziru ne ovira razvoja industrije.

Vsled tega protestira skupščina Delavske zbornice najodločnejše proti vsakemu poizkusu spremembe določb te konvencije ter zahteva, da isto tudi naša vlada takoj ratificira.

Tudi ta resolucija je bila po kratki debati soglasno sprejeta.

Sledil je še predlog velenjskega Pevca, ki se tiče druge rudarske skupine. Predlog je bil odkazan upravnemu odboru.

Nato je predsednik zaključil to lepo uspelo skupščino.

Dnevne novice.

Protestni shod proti ukinitvi zaščite stanovanjskih najemnikov priredi ljubljansko delavstvo v nedeljo 19. febr. dopoldan. Neobhodno potrebno je, da delavstvo in stanovanjski najemniki sploh najodločnejše protestirajo proti nameravanemu socialnemu zločinu.

Zopet pogromi. Pred belgrajskim sodiščem se je pričel nov »monstre« proces proti komunistom, ki je zgovorna slika reakcionarnih razmer, v katerih živimo. Na zatožni klopi sedi petindvajset obtožencev, med njimi Sima Marković, Štefanović, novinar Kerševan, neki študent ter cela vrsta večinoma mladih delavcev, ki so vsi obtoženi, da so širili komunistične ideje in ustanavljali mladinske organizacije. Po ustavi je vsem svobodno širiti svoje politične ideje in ustanavljati organizacije, toliko bolj mladinske organizacije, ki so že po svoji prirodi predvsem kulturne organizacije. Obtožencem se zlasti očita, da so pohajali neki tečaj, na katerem se je predavalo o zgodovini delavskih strank v Rusiji in o ekonomski vedi! Same stvari, o katerih se pišejo dan

na dan knjige in razprave v vseh mogočih jezikih, ker so to problemi današnjega časa! To je pa pri nas greh, zločin! Za proces vlada ogromno zanimanje tudi v inozemstvu. O procesu bomo še pisali.

Nemška vladna kriza in »Slovenec«. »Slovenec« je začel postavljati čisto svojevrstne kombinacije k razvoju nemške državne politike. Znano je, da je predlagani nemški šolski zakon, kakor so si ga zamislili nemški centrumaški klerikalci, po katerem naj bi zopet imela duhovščina prvo in glavno besedo v šolah, radi odpora Stresemannove liberalne ljudske stranke, ki so jo v tem pogledu podpirale vse levo orijentirane napredne stranke, propadel, kljub temu, da so nemški nacionalci za ceno koalicije z njimi bili pripravljeni tak reakcionarni šolski zakon podpirati. Ker je sedanja vladna koalicija radi nesporazuma v šolskem zakonu postala brezpredmetna, je zato demisijska vlada in razpis novih volitev še pred sprejetjem proračuna verjetna. »Slovenec« pripominja: Ker je nemško šolsko vprašanje ostalo neurejeno, se

bo centum v bodoče odmaknil od sedanje desničarske koalicije in »se ogledal po zvezi na levo — s socialisti in demokrati«. — Ja, šmešk, klerikalni šmek! Misliš, če se je tvoj šolski zakon še celo nemškim nacionalcem zdel malo preneumen, da ga bodo pa socialisti žrli? Časi pedagoške v znamenju črnih sukenj so minuli!

V Vrhu so zaprti že skoro dva meseca štirje delavci, emigranti iz Bolgarije — brez kakršnegakoli vzroka. Motivirajo aretacijo s tem, da so propagirali komunizem. Denunciral pa jih je neki bivši detektiv in okrajni glavar v Jambolu (Bolgarska) za časa zemljoradniškega režima, sedaj istotako emigrant v Jugoslaviji. Govori se, da jih bodo izgnali nazaj v Bolgarijo, kar znači za njih smrt. — Apeliramo na merodajne činitelje, da se jih ne izžene v Bolgarijo, temveč, da se jih, če so zaslužili, sodi pri nas.

Boj v čeških revirjih. Glasom poročila »Arbeiter-Zeitung«, se je začela včeraj, pondeljek, velika rudarska stavka v rudokopih severne Češke, ki obsega nad 30.000 rudarjev. Vršila so se sicer med zastopniki delavstva ter podjetji dolgotrajna pogajanja, toda ista so končala brez uspeha. Stavkovna parola se glasi, da delavci ne zahtevajo ničesar drugega kot kosček kruha zase in za svoje družine. Povprečne plače znašajo tedensko od 200—300 Din v našem denarju. Delavci pa imajo številne družine, ki pač ne morejo s takim zaslužkom živeti. Rudarji so pač povsod najslabše plačani, dasi opravljajo najtežji in najnevarnejši posel, ki takorekoč gledajo neprenehoma smrti v obraz; a nasprotno: družbe rudnikov imajo ravno največje dobičke, one dajejo največje dividende, kakor smo to pred kratkim zopet videli pri Trboveljski premogokopni družbi. Koliko časa bo še to trpelo? Kdaj bodo naši sodrugi, ki kopljejo kapitalistom črni diamant, ki se spreminja v rumeno zlato, postali pametni ter posnemali Norvežane?

Bivši sovjetski poslanik v Rimu, Kamenjev, je bil odpoklican in radi simpatij za Trockega poslan v pregnanstvo. Te dni je došel v Rim nov ruski poslanik, Kurski, ki se je koj po prihodu predstavil Mussoliniju in ostal pri njem v enournem prijateljskem pogovoru. Vsaj tako pišejo listi.

Jules Verne. 8. t. m. je preteklo 100 let, odkar je bil rojen v Nantesu na Francoskem znani pisatelj fantastičnih romanov Jules Verne. Zlasti mladina po vsem svetu še danes z

Poskusite

„PEBECO“

ZOBNO PASTO

in prepričali se boste o do-
broti in uspehu paste.

ANGELO CERKVENIK:

Očiščenje,

križeva pot mnogih, ki so verjeli v lepoto in ljubezen, tragedija v šestih scenah.

Mož (se vsede na posteljo, a kmalu se zopet dvigne): O kako boli! Komu naj povem? Kamu? (Se ustavi pred ogledalom in se gleda vanj.) Tebi? (Se tiho in pretresljivo zasmije.) Tebi? Ali si jih videl? Vsi ti prasi... da, prav vsi, in še sto in sto drugih je s svojimi ostudnimi zobmi grizlo belo meso — moje... da: moje žene... Vsi, prav vsi! In danes si šel in si jo prodajal... prodajal... vsem... da je postala še umazanejša, da se je njen žig udrl še globlje v njeno belo... lepo belo meso... O... Ali je še kaj ostalo od nje? (Priblizal se je k steklu in nanj naslonil čelo.) Kako vroče, kako neznosno vroče! Kdo si... kdo? Ti ali jaz? Tepec, čemu se tako spakuješ? Kdo si... Jaz... Ti? Poglej, poglej okrog gobca... okrog tvojega... okrog tvojega... ne okrog mojega... kaj kažeš name? Bele, peneče se gobe ti rastejo okrog gobca... ne okrog mojega, okrog tvojega... tepec, kaj kažeš name... Norec, ti, ti, ne jaz! Ha-ha-ha-ha... (Njegov smeh raste, raste in se spreminja v besen krahot.) Ti... ti... norec! Norec, ha, ha...

Žena (ki je med tem odprla vrata, vstopila in kakor osvinčenela obstala, presunljivo kričnje): Boris, Boris! (Zgrudi se pri vratih in se onesvesti.)

Mož (ki ga je ženin krik predramil, si najprej ne more predočiti, kaj se je zgodilo. Pogladi si čelo, obrne se proti vratom in uzre onesveščeno ženo.) Valja moja! (Plane k njej, nese jo na posteljo, drgne ji sence z alkoholom.) Valja, duša moja, kaj ti je?

Žena (počasi odpre oči): Tako je bilo strašno? Boris, ali si še živ?

Mož: Valja, ti zlata, saj sem pri tebi.

Žena (se dvigne): Ta tvoj smeh, Boris! To je smeh smrti, to je šklepetanje okostnjaka... Videla sem dvojce ljudi, tebe in tistega v zrcalu... Kaj si napravil, Boris?

Mož: Bolan sem, saj veš!

Žena: Tvoje srce je bolno in tvoja duša.

Mož: Samo tako zelo utrujeno.

Žena: Pretežko breme ti je tvoja Valja, prenaporno ti je nositi ga.

Mož: Valja, ti me trpinčiš, zavestno trpinčiš. Zakaj mi vedno pripoveduješ, da si mi breme? Kako bi mi moglo biti naporno, nositi takšno lahko stvarco na rokah? Le ta družba, ki me obdaja, je breme. Včasih se mi zazdi, da sem šibak temelj, na katerem je zgrajena ta ogromna stavba in kolena se mi zašibijo, v močganih se mi stemni in pljuča iščejo zraka (teško diha, sopiha)... več zraka, več zraka... diham in ne morem več...

Žena: Zavoljo mene?

Mož (očita joče): Ali še ne razumeš, Valja?

Žena: Vsaj povod sem...

Mož: Kakšen povod?! Prav tako bi bila lahko povod tudi moja mati, ki me je rodila...

Žena: Nočeš mi odgovoriti. Jaz pa bi tako rada slišala iz tvojih ust, česar je tvoje srce polno: da krvaviš zavoljo mene.

Mož: Morebiti imaš prav... Morebiti te res tako obožavam, da včasih čutim mesto tebe, trpim, kakor da je v mojih prsih tvoje srce...

Žena: Boris, vprav to je krivo...

Mož: Ali ne moreš razumeti, da je kriva družba, da so krivi ljudje, ki nas obdajajo, te zverine, ki bi jim bili psi lahko vzor dobrote in lepote, te zverine, ki grizejo tvoje belo meso, ker so blazno ljudožrske, ki so se preobjedle živalskega mesa in se jim je zahotelo belega, človeškega mesa, njegovega rdečega srca, njegovih možganov... Ali jih ne vidiš, kako čakajo na plen in odpirajo svoje živalske gobce... In zato naj obdolžim tebe, ker se jim je zahotelo tudi tvojega srca? Ti mrjasci! Ti naj boš kriva, ker jih je Bog ustvaril takšne! (Silovito, s hripavim glasom; stiska pesti.) Boga obdolžujem, Boga!

Žena (se prestraši): Boris, ne pred menoj! Rotim te: ne pred menoj! Saj veš, da ga ljubim nad vse; ali si pozabil na svojo obljubo, da se ne boš nikdar z grdo besedo obregnil ob mojo veliko ljubezen. Reci vse, kar si moreš izmisliti, le mojega Boga ne skruni. V njem sem našla pokoj, v njem sem našla tako čudno srečo, vso svetlo... njega prosim...

Mož: Valja, in zato jemlješ vedno grehe te družbe nase!

(Dalje prihodnjič.)

mrzličnim zanimanjem čita njegove romane »Pet tednov v balonu«, »Potovanje okrog sveta v 80 dneh«, »V deželi kozuhov«, »V kraljestvu črne diamantra«, »Potovanje v sredino zemlje«, »Polet iz zemlje na luno« in še mnogo drugih. Njegova fantazija je bila neverjetno živahna; dasi ravno sam baje ni nikoli potoval, je vendar znal opisovati tuje kraje narode tako živo in točno, kakor da bi bil sam vse življenje preživel med njimi. Naj omenim samo »Carskega sla«, ki ga imamo tudi v slovenskem prevodu v izdaji Družbe sv. Mohorja. Kako živo in realno so tam opisane sibirskie pokrajine in kako točno je slikan tatarski življenjski, o čemur so se lahko prepričali tudi oni, ki so videli to delo v sijajno izvedenem filmu. Svet se je svoj čas njegovim teorijam smejal, kajti kdo je mogel verjeti, da bodo vozili kedaj po cestah vozovi brez konj, da bodo švigale po zraku ladje, ki jih bo mogoče voditi v poljubno smer, da bodo mogli ljudje na varnih brodovih pod morskó gladino opazovati početje somov in da bo mogoče na stotine kilometrov oddaljenosti videti, kaj počenjajo ljudje in slišati njih glasove. Danes je vse to že resničnost. Obkroženje zemlje v 80 dneh se je za njegovega življenja zdelo še utopija, danes se da priti okoli zemlje že v 4 tednih. Francoski in ameriški učenjaki se danes že tudi resno bavijo z možnostmi poleteti na luno. Verneju, fantastu in utopistu s proroškim očesom, se ima svet zahvaliti za marsikatero pobudo pri iznajdbah.

Volitve obratnih zaupnikov. Delavska zbornica za Slovenijo je razposlala volilne skrinjice ekspozituram Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Zagorju, Krškem, na Jesenicah, v Novem mestu, Kranju, Kovevju, Trzinu, Logatcu, Kamniku, Murski Soboti, Slovenjem Gradcu,

Ptuj, Konjicah, Šoštanju in Gornji Radgoni, Borzama dela v Mariboru in Celju in Bratovski skladnici v Guštanju. Upravičenci volilnih odborov dube na navedenih mestih proti potrdilu volilne skrinjice na razpolago. Skrinjice je vrniti takoj po končanih volitvah na mesto, kjer so se vzele.

Kaj se godi v Macedoniji.

Jugoslovanski listi javljajo, da je bil nekoliko dni po atentatu v Skoplju izvršen v rojstnem mestu atentatorke Buneve drugi politični umor. Žrtev je bil domačin Boris Stojanov Andrejčin, star trideset let, po poklicu advokat, a drugače pošten državlján. Morilec je streljal v oddaljenosti treh korakov, na glavi je imel šajkačo. Po izvršitvi atentata je izginil, a Boris St. A. je bil na mestu mrtev. Oblasti niso uvedle nikake preiskave.

Boris Stojanov je sin brata znane bolgarskega pisatelja Andrejčina. Ljubljenec vsega Tetova, ki mu je v solzah priredilo veličasten pokop in s tem manifestiralo svojo veliko ljubezen do pokojnika, a prezir napram zločincem, ki so ostali neznani! In to bo tudi ostalo. Oblasti niso do sedaj prijele niti enega izvršilca atentatov, podobnih temu, a bilo jih je cela vrsta: V Štipu, Devdeliji, v Negotinu, na Vardaru, v Roždenu in širom Macedonije. Za to vrsto ubojev obtožuje narod samo oblast, ki ni podvzela ničesar niti tedaj, ko so dejanski ubijalci bili znani.

Boris ni storil nikakega prestopka. Drugače bi ga že davno krili zidovi, za katerimi se nahajajo večina nedolžni ljudje. Splošno mnenje je, da je ta uboj le maščevanje za Prelča, kakor sta bila ubita iz maščevanja tudi Miša in Risto Mihajlov za Kovačevića. To mnenje krepijo še besede, s katerimi je zagrozil novopostavljeni skopljanski veliki župan, polkovnik Naumović: **Za oko glava!**

Za rudarje in šumske delavce!

Govor poslanca s. Petejana v fin. odboru dne 20. jan. tl. ob priliki debate o proračunu ministrstva za šume in rude.

Da se pa ne bodo mogli pušostiti, poškodovati ali celo uničevati gozdni kompleksi, je treba od strani države strogo nadzirati poslovanje in delovanje teh podjetij, da bo vedno v skladu z obstoječimi zakonskimi predpisi ter z državno- in narodno-gospodarskimi interesi, zlasti da se bo skrbelo za zadostno pogozditev. Ravno tako nujna dolžnost države je pa, gledati na to, da družbe ne bodo, kakor do sedaj, tudi še nadalje eksploatirale naše delavstvo ter kršile zakonske predpise na škodo delavstva.

Drugi vzrok, da smo došli do današnjega bednega stanja v naših šumskih podjetjih, je po mojem mnenju ta, da se takoj iz početka, ko se je zaznalo za vse nedostatke, ne točnosti in gopreške, ni stopilo na prste korupciji. Namesto pa, da bi se proti krupciji energično nastopilo, se je postopalo žal preveč po prislovičju, ki pravi, da se malega tatu kaznuje, velikega pa pomilosti. Tako se je glavne krivice in stebre korupcije samo penzioniralo, namesto da bi se jih strogo kaznovalo, dočim se je proti malim krivcem postopalo najhujšoraznejše, da, nekatere uničilo in upropastilo za celo življenje.

Včeraj se je govorilo tudi o depolitizaciji uradništva, kar pa je po mojem mnenju v današnjih razmerah naravnost iluzorno, ker je naš upravni sistem tako globoko politično korumpiran, da ga je nemogoče v do glednem času ozdraviti. Strankarstvo se je tako zelo razpaslo v naši administraciji, da je nemogoče z enim mahom zatreti, oziroma iztrebiti ta plevel. Radi tega je po mojem mnenju treba najprej izpremeniti upravni sistem in zakon o državnih nameščencih ter istočasno urediti uradniške plače tako, da bodo odgovarjale njihovim potrebam, da uradnikom in nameščencem ne bo treba iskati zaslužka izven službe, kakor je danes to slučaj, ko njihove plače ne zadostujejo niti za najnujnejše potrebe.

Nikakor mi ne pade na um, da bi se s komurkoli pričkal radi tega,

kam bi morali postaviti ali ne postaviti tega ali onega uradnika ali logarja, kakor tudi nočem zahtevati protekcij in privilegijev za noben, niti za delavski razred, pač pa se hočem zavzeti za to, da bo delavski razred enak pred zakonom in da se mu bo omogočilo življenje, ki je dostojno človeka in poštenega delavca. (Sekula Drlevič: Ali se tudi ministri prištevajo delavskemu razredu?) Ne, ministri so vladajoči razred delavci. Vlada bi ne smela, kadar vodi pogajanja in sklepa pogodbe s podjetji na račun države, pozabiti na to, da v teh pogodbah tudi

delavstvu garantira minimalni zaslužek in vse pogoje, katere predpisuje zakon o zaščiti delavcev.

Toda konstatirati moram, da je v vseh podjetjih, ki delajo na račun države,

delavski razred najbolj izkoriščen, tako v materialnem, kakor tudi v moralnem oziru, in da se ne upošteva obstoječi zakon, predvsem zakon o zaščiti in o zavarovanju delavcev. G. dr. Šutej je včeraj v divno lepem bosanskem narečju opisoval kričeče razmere v nesrečni Bosni. So to stvari istinite, zlasti kar se tiče bede delavcev. Toda še veliko hujše so one, o katerih on ni govoril in o katerih sem seznan potoma pritožb, s katerimi so se obračali delavci na mene. Konstatirati moram, da je stanje v šumskih podjetjih, tako v državnih, kakor tudi v privatnih,

pod vsako kritiko, tako da v kulturni in civilizirani državi ne bi smelo obstojati.

Najobupnejše so razmere za delavce, ki imajo tako mizerne plače, da se ni čuditi, ako so sedaj sredi zime, ko nimajo posla in zaslužka, podvrženi največji bedi, pomanjkanju in gladi. Pa tudi moralno in politično se te ljudi izpostavlja najhujšemu preganjanju in poniževanju, tako da se lahko reče o njih,

da se nahajajo izven zakona.

(Dalje prihodnjič.)

Maribor.

Narodno gledališče v Mariboru.

Sreda, 15. februarja ob 20.: »Ples v maskah«. Ab. B. Kuponi. Gostovanje ge. Mitrovičeve.

Četrtek, 16. februarja ob 20.: »Manon«. Ab. D. Kuponi.

Stara avstrijska vojaška uniforma. Za predstavo vojaške komedije »Dobri vojak Štejk«, ki bo v najkrajšem času v mariborskem gledališču, potrebujemo več avstrijskih vojaških uniform in sicer oficirskih in navadnih vojaških. V poštev pridejo kompletne uniforme ali pa tudi posamezni komadi. Prosimo vse, ki so pripravljeni proti eventualni odškodnini posoditi vojaške uniforme, da jih prinesejo v gledališko pisarno (od 9. do pol 13. in od 15. do 17. ure) najkasneje do torka, 14. t. m.

Gledališka uprava.

Maškerada.

V soboto, dne 18. februarja 1928 se vrši v »Ljudskem domu« maškerada, katero priredi Pevski odsek »Svoboda«. Začetek ob 8. uri zvečer. Vstopnina Din 5.— za osebo, za podporne člane Din 3.—. Preskrbljeno bo za raznovrstno zabavo. Vabimo vse naše prijatelje in znanke, da nas na tej prireditvi v obilnem številu posetijo. Posebnih vabil se sedaj ne bo izdalo. Zato naj vsakdo smatra to objavo za povabilo. Za obilno udeležbo se priporoča odbor.

Že prva seja je bila viharna!

Prvokacije mladega duhovnika.

Novi občinski svet mariborski je imel v petek 11. februarja prvo delovno sejo. Na dnevnem redu sta bili sicer samo dve točki t. j. volitev odsekov in sklep o najetju dvomilijonskega posojila v gradbene svrhe. Župan pa je dal še dve točki in sicer: podaljšanje provizorija za nadaljna dva meseca in gradbo carinskega poslopja. Sejo je otvoril župan g. dr. Juvan ob pol 6. uri. Prva zadeva, podaljšanje proračunskega provizorija, se je vršila brez debate. O drugi, da se namreč mestni občinski svet izreče, da je pripravljen prispevati dva milijona in tristisot Din za zgradbo delavske kolonije, ako dovoli ministrstvo za socialno politiko dva milijona iz fonda za brezposelne, kar je to ministrstvo že za občinske volitve objavilo, se je vnela ostra debata. Iz te skupne vsote — 4.300.000 Din — bi se zgradila, tam nekje za kadetnico kolonija, sestoječa od ca. 80 hišic, vezanih po dve in dve skupaj. Za take hiše si je večina ali pravzaprav klerikalci, preskrbela že načrte, ki bi res zaslužili »patent«! Ploskev enega stanovanja bi znašala 30 m² in bi bilo pritičje nizki parter ali pa tudi klet, kakor bi kdo hotel, ker bi tla bila 40 cm pod cestni nivo, torej najmanj 2 stopnici navzdol. Ta prostor bi služil deloma za kuhinjo, deloma pa za klet. V prvem nadstropju, ali če se hoče v parterju, bi se nahajala samo ena soba in v drugem pa dve manjši sobi. Taka hišica bi sličila onim za električne transformatorje in bi bila zunanja figuracija neokusna kakor tudi notranjščina neugodna. Znano je, da mali ljudje, zlasti po mestih, redno bivajo v kuhinjah in ne v sobah, katere rabijo edino za spanje. Radi tega je polagati največjo važnost na kuhinjo. Ta mora biti tako urejena, da se v njej lahko podnevi biva. Zatorej je mnogo bolje, da je parter raje 40 cm nad zemljo kot pod zemljo.

Gosp. župan je predlog na kratko utemeljil ter dal istega na razpravo. Kot prvi je povzel besedo s. Bahun, ki je naglasil, da so socialisti vedno simpatizirali s tem, da se pospešujejo gradbe delavskih kolonij, toda s takim načrtom se nikakor ne bi mogli strinjati. Ker pa je govorniku gradbeni ravnatelj izjavil, da se lahko načrt spremeni, zato se izreka v principu za gradbo. Toda vendar je cela stvar malo čudna. Denar, ki ga ministrstvo soc. politike obljubuje, po mnenju govornika še ni popolnoma sigurne, ker je odvisno od tega, da li bo g. dr. Gosar še minister ali ne in dokler tega denarja nimamo v rokah, nismo gotovi, da ga bomo imeli, ker premnoge izkušnje nas uče, da ne smemo Beogradu nič verjeti, ker gospodje ne

znajo držati besede! Nadalje je s. Bahun kritiziral načrte v gornjem smislu ter končno naglašal, da bodo morali najemniki plačevati najmanj 4 odstotne obresti, četudi bo posojilo iz fonda za brezposelne brezobrestno. Saj bi lahko občina tudi nekaj žrtvovala, ker bo sicer odplačilo vseeno tako visoko, da ga navadni delavci pri današnjih razmerah ne bodo zmogli. Govornik omenja, kako gradi dunajska občina kolonije ter prispeva 85 procentov, medtem ko interesent plača bodisi z delom ali pa v denarju samo 15%.

Najemnik pa kljub temu plačuje za stanovanje v kolonijah najemnino, ki ni večja kot je ona v zaščitenih starih hišah in ki znaša 4—6 šilingov mesečno. Ko je sodr. Bahun omenil dunajsko občino, tedaj se je razvnel oni mali ter najmlajši duhovni namestnik — ne Kristusov — ampak direktorja Cirilove tiskarne g. Jerovška, ter začel kričati: »A, a, Wiener-system?« »Da, Wiener-system«, mu je odgovoril Bahun, »toda ne tak, kot ste ga vi opisali v vašem lažnjivem »Mariborčanu«. Toda kaplanovih medklic in provokiranja socialistov, ki tik njega sede, ni hotelo biti, kljub resnim opominom sodrugov, konca, dokler niso sodrugi zelo resno nastopili ter neolikanemu parlamentarcu z vso jasnostjo povedali, da si bodo znali mir in red sami preskrbeti. Šele tedaj se je mladi gospod jel s težavo malo brzdati. Toda pri govoru prihodnjega govornika s. Eržena je že zopet začel Hrastelj provokirati. Očividno si mladi g. kaplan na razpoloženju predstavlja, da so socialisti takorekoč »vogelfrei« ter da si vsak cigan lahko pete briše ob nje. Sodrug Eržen je ostro žigosal vlado, ki delavski denar, denar brezposelnih, vporablja v druge svrhe, ne pa v tiste, za katere je namenjen. Dolžnost vlade bi bila, da zida hiše iz javnih sredstev, ne pa, da jemlje ubogim delavcem ter njihovim družinam ono, kar je njihovega, kar so si sami prihranili. Poleg tega pa se še bahajo klerikalci kot veliki dobrotniki delavstva in ki se bodo potem zopet ob novih volitvah hvalili, češ: pogledajte nas, delavci, koliko smo »žrtvovali« za vas! — Ako ne bi bil v Mariboru klerikalni župan, tedaj gotovo ne bi klerikalci privolili v take akcije.

Pri tej priliki je napravil Žebot medklic: »Mi smo dali inicijativo.« S. Bahun: »Vi niste dali, ampak Vi ste dali inicijativo za ukinitve zakona o zaščiti najemnikov!« Na to ni Žebot vedel več kaj pripomniti. Sodrug Eržen je stavil predlog: Mestni občinski svet sklene najeti posojilo tudi za slučaj, ako onih dveh milijonov ne bi dobili od ministrstva.

Ta predlog je črne filozofe spravil v zadrego. Oglasi se dr. Jerovšek in za njim takoj g. Leskover ter naglašata, da to ne gre, češ, da se ne more dobiti potrdila, ako se točno ne odloči, zakaj in v katere svrhe se bo denar porabil, oziroma da se ne sme v drugo svrho porabiti kot je bil namenjen. Sodrug Bahun, ki je že v prejšnjem govoru zahteval, da se večina izjasni, ali namerava v letošnjem letu nadaljevati z zidanjem skupnih hiš in ni dobil na to vprašanje nobenega odgovora, j. pripomnil, da nas ne more noben jurist prepričati, da ne bi smeli porabiti najetega posojila za gradbo družinskih stanovanj, ako napravimo k temu sklepu dodatek. Tudi podžupan dr. Lipold se je pridružil temu in župan je dal dodatni predlog na glasovanje. **Proti so bili klerikalci in Nemci.** Dasi je sicer dobil večino, (19 proti 18) vendar nima veljave, ker je potrebno najmanj 21 glasov. Tukaj so klerikalci prvič po novih volitvah izdali svoje volilce. Dobro obiskana galerija je bila priča in si je tudi dala duška nad izdajatelji lažnjivega »Mariborčana«.

Storjen je bil nadalje še sklep, da je mariborska občina pripravljena zgraditi carinska poslopja iz takozvane kaldrmine (tlakovna pristojbina), ki se pobira pri carini in ki jo mestna občina dobi sicer za vzdrževanje cest. Nato so bili še izvoljeni odseki. Socialisti so predlagali, da se naj vrše seje obč. sveta

ob 7. uri in ne ob 5. uri kot dosedaj. Sklenjeno je bilo, da se vrše ob 6. uri. Nato je bila seja zaključena.

Ruše.

Ruško delavstvo ponovno pred volitvami v občinski odbor.

Zakaj so se volitve v ruški občinski zastop od 11. dec. l. l. razveljavile, je že znano. V naslednjem hočem pojasniti, zakaj je boj za občinsko upravo tako trd. Že v predvojnih časih so bila tu politična nasprotja precej velika, saj so se pri izbruhu vojne tudi vršile številne aretacije. Vse vprek je moralo v zapre; mnogi nacionalisti, socialisti, pa tudi klerikalci. Tu se je na debelo denunciralo, iz gole strankarske zagrizenosti; z druge strani je pa menda ravno to pripomoglo, da je bilo politično delo tu precej razvito in da so Ruše imele nekatere gospodarsko-kulturne naprave. Električna naprava, kanalizacija, petrazredna osnovna šola itd. Tu je bilo močno vrvenje delavskih mas že prej; bilo je dosti železničarjev, drvarjev in tovarniških delavcev v tovarni vžigalic, v tovarni sekir itd., kar je vse dajalo Rušam napredni značaj.

Bistveno se je to stanje spremenilo po vojni. Med vojno zgrajena velika moderna tovarna za dušik je poveljala sem delavstvo iz vse Spodnje Stajarske, ki je poprej večinoma iskalo zasluzko po gornjostajarskih rudnikih, ali v jadranskih pristaniščih. Sem so se zatekali mali kmetje, da so si tu v potu svojega obraza pri gorečih karbidnih in smrdljivih dušikovih pečeh služili svoj kruh, od katerega se precejšnji del odmiri za inozemske delničarje. Ruška občina postaja vedno bolj industrijska; sporedno s tem se širi tudi socialistična misel.

Delavstvo zahteva starostno zavarovanje, zidavo delavskih stanovanj, otroškega vrtca, meščanske šole in nešteto drugih socialnih in kulturnih ustanov. Občina je prva inštanca, da napravi to, kar ne zmore posameznik, kar ne zmore družina. Občina je dolžna, da preskrbuje in varuje svoje občane, kakor skrbni oče svojo družino.

Kaj bo z neštetimi družinami, ko nas bodo zapustile moči ob težkem delu v tovarni, ko že sedaj komaj premore delavec odplačevati po dvesto dinarjev za stanovanje tovarni? Po onemoglosti pa nas bodo nadomestili mlajši in močnejši, tako v tovarni kakor tudi v tovarniških kasarnah. Zato je delavstvo za zidavo eno- ali dvodružinskih stanovanj, za kar bi bila dolžnost občine, da skrbi za zemljišča in cenene kredite, ki bi tudi z amortizacijo ne presežali dvesto dinarjev, kar bi se z dobro voljo sedaj lahko uredilo v bodočo razbremenitev občine. — Kdo vzgaja našo mladino? Sedaj jo vzgaja cesta! Saj delata v mnogih primerih oče in mati v tovarni, a otroci so prepuščeni sami sebi, tako da so potem v nadlogo staršem in sploh človeški družbi. Delavstvo noče, da bi naši mladi telesno in moralno propadali in bili v spodnjiko družbi zato zahtevamo za njih javno vzgojo

v otroških vrtcih, povečanje osnovne in meščanske šole. Socialna zaščita družine je prva dolžnost industrijske občine; ako ima kaj smisla za narod sploh.

Ceste so pri nas take, da se bogu smili; s povečanjem industrije se vedno povečava cestni promet; tu bo treba več uvidevnosti za popraviljanje že zgrajenih in za zgradbo novih cest, tudi zato, da se s tem pridobi stavbišča za delavske hiše. To so življenska vprašanja ruškega delavstva, s katerimi se bodo morali baviti zastopniki socialističnega delavstva in kar dela upravičen strah ruški vaški buržuaziji, ki je dejansko proti vsaki socialno kulturni ustanovi, še bolj pa proti ustanovam, ki bi služile delavsko-gospodarski in politični osamosvojitvi.

Mi zahtevamo izdatne podpore kulturnim društvom. Delavstvo Ruš nima niti enega shajališča, kjer bi ne bilo treba že pri vratih plačati cehe, kar onemogoča vsako kulturno delo v času, ko delavsko-kulturni odsek delavske zbornice prireja predavanja širom Slovenije; to za Ruše ne velja, ker tu ni prostora za delavsko shajališče; knjižnica »Svoboda« se nahaja na podstrešju neke tovarniške hiše, izpostavljena vsem nepravilnostim. Tako se tudi pevski odsek »Svobode« potika po prostorih, ne baš ugodnih za napredek. Tudi ni niti enega prostora za seje obratnih zaupnikov, strokovnih in kulturnih tajništva. V takih razmerah se delavstvo nasproti vsem težkočam in izpostavitvi bori ponovno za socialistično večino v občinskem zastopu, zavedajoč se, da mu more biti prvi glasnik gornjim ustanovam. Zamudilo se je že precej časa z intrigiranjem združenih klerikalcev in demokratov, a kljub temu gremo združeni delavci, obrtniki in mali kmetje naprej. J. S.—a.

Tukaj smo socialisti vložili 45 reklamacij za ponovne občinske volitve 11. marca t. l. Nasproti temu so vložili združeni klerikalci in demokrati 50, s čimer se pa izid ne more dosti izpremeniti. Pa so si gospodje zmislili drugi trik. Izreklamirali so vse one sodruge, ki imajo zaradi pomanjkanja stanovanj družino drugod, da imajo tako dvojno škodo z dvojnimi gospodarstvom. Zraven tega pa naj pridejo ob volilno pravico! Tako si tolmačijo gospodje zakone zase, da se ubranijo rdeče pošasti.

Šoštanj.

Dne 18. jan. je Delavska zbornica intervenirala pri tukajšnjemu tovarnarju Woschnaggu glede odpuščenega delavstva. Intervencija se je vršila radi tega, ker se je reduciralo delavce, ki so po več let zaposleni in kvalificirani, dočim se je sprejelo v službo 4 delavce in to nekvalificirane. K tej intervenciji naj povemo samo tole: Delavsko zbornico smatramo kot edino zaščitnico delavskih interesov sploh. Da pa slovensko delavstvo ne uvaža in cení svoje edine institucije, katera nam je po sili dovoljena, je dokaz to, da je delavstvo volilo pri državnozbornskih

volitvah klerikalce in razne druge kapitalistične stranke, ki so se zvezali z reakcionarno vladajočimi radikali, kateri danes zatirajo še tako umestne zahteve delavstva. V tem oziru imajo prav dobra očala naši klerikalci; oni ne vidijo pri nas nič brezposelnosti. Da pa ne bo zopet vladajoča buržuazija rekla, da vlada pri nas svoboda, evo vam dokument sramote in terorja, ki ga izvaja nemški kapitalist nad slovenskim delavstvom. Dne 27. novembra 1927 so se pri nas vršile občinske volitve. Kakor povsod, tako tudi pri nas ima kapitalist interes, da vlada ne samo nad svojim podjetjem, temveč tudi v slovenski občini. Da zmagajo, so vpregli svoj najboljši aparat za agitacijo. Pred volitvami so poklicali delavstvo potom paznikov pred pisarno; nato je ravnatelj Mravljag, vodja tukajšnjih Nemcev, prav zvito pripravil delavstvo, da naj volijo nemško stranko in med drugim izrekel tele besede: »Najbolj nesramni so socialisti, ki pravijo, kaj vse bodo zgradili v občini, nas pa imenujejo kapitaliste. Zdaj vas pa vprašam: ali vam je že kateri od teh, ki kandidirajo na socialistični listi, kaj dal? Pri nas pa vse dobite, če kaj hočete.« Nadurno delo ne plačate več, plačo ste znižali že dvakrat, pa res, kaj vse ste že dali svojemu delavstvu! Danes pa so odpuščeni iz službe delavci, ki so pri volitvah kandidirali na socialistični listi in so bili zaposleni v tovarni že 4 do 5 let. Eden je bil že celo 25 let zaposlen, danes pa je odpuščen! S tem misli nemški kapitalist Woschnagg, da je socializma konec! Kakor že omenjeno, smo poklicali Delavsko zbornico, da intervenira proti krivični redukciji; to se je res izvršilo, ali brez uspeha. Gospodje pravijo, da ne marajo takega delavstva, katero se vmešava v politiko. Seveda, kdor agitira in voli Nemce, ta ne dela politike! Gospod nemški vodja Mravljag pa kar v tovarni skliče shod, povrh pa še ima svoje hlapce, ki med delom agitirajo za nemškega kapitalista. Kaj ne, gospodje, to ni politika? Pa le počasi; prišel bo čas obračuna! — Iz navedenih dejstev pa naj jugoslovanska javnost sodi, kakšna je kapitalistična morala. Nas delavce smatra za navadno žival, da gara, če pa zahtevamo človeško življenje, nas vržejo na cesto. Pri volitvah naj delavci volijo nje, da mu bodo ustvarili take razmere, da ne bo mogel ne živeti ne umreti. Pa saj je v Jugoslaviji že tako urejeno; beračiti ne smeš; brezposelne podpore, bi rekli, da sploh ni, dovoljeno nam je samo to, da od gladu na cesti poginemo.

Dobrunje.

Tudi pri nas se je začel oživljati proletariata; je pa tudi že zadnji čas, da se je vzdramil, ker skoraj neverjetno je, da je toliko časa spal in to v kraju, kjer je večina stanovništva tovarniško in sezonsko delavstvo.

Že delj časa, posebno še po zadnjih volitvah, se je med posamezniki razvila živahna agitacija za delavsko kulturno organizacijo »Svoboda«, tako, da se je res že koncem preteklega leta osnoval pripravljalni odbor, kateri je tudi izvedel občni zbor. Kako potrebno je bilo to društvo, je razvidno iz tega, da šteje že čez 50 članov, kateri so se udeležili tudi občnega zbora. Občni zbor se je vršil dne 29. januarja v Dobrunjah, vodil ga je predsednik pripravljalnega odbora sodr. Bricelj. Po kratkem poročilu pripravljalnega odbora so se vršile volitve odbornikov, katerih imena nam jamčijo, da društvo ne bo spalo, ampak da bo resno delalo v korist proletariata. Po izvršenih volitvah se je s. Bricelj zahvalil za izkazano mu zaupanje in v lepih besedah pojasnil pomen delavskih kulturnih društev. Za njim je podal svoj referat centralni tajnik s. Kreft, kateri je detajlno razložil začetek in pomen marksizma, za kar je žel ob koncu svojega referata ogromen aplavz. Poročala je tudi sodr. Ajdiškova o potrebi izobrazbe za ženo; povdarjala je v kako žalostnem položaju se nahaja danes proletarska žena, katera se mora skupaj z možem boriti za vsakdanji kruh, tako da ne more opravljati svoje dolžnosti kot mati in gospodinja. Zaključnim besedam sodružice Ajdiškove je sledilo splošno odobravanje, nakar je dobil besedo s. M., kateri je v kratkih besedah očrtal žalosten položaj, v katerem se nahaja danes proletarska masa in da je tega največ kriva neizobrazenost delavskih mas. V debati, v katero je dosegel s. Kreft s svojimi nasveti, se je predlagalo več predlogov, kako bo moralo društvo delovati, da bo delavstvo res imelo kaj koristi od njega.

Senovo.

Obletnico ustanovitve proslavi naša kulturna zveza »Svoboda« s prireditvijo rdečega dneva. — Malo nas je bilo ob ustanovitvi, praznih rok smo bili; ledino orjemo v tem malem na pol industrijskem kraju. — Naša trdna volja in požrtvovalnost je kljubovala vsem zaprekam, kar tudi dokazuje povoljno stanje podružnice. Tako je odbor na občnem zboru 1. t. m. pokazal, da je izvršil svojo nalogo. Med letom smo kupili preko 300 dobrih knjig in nove instrumente za kompleten tamburaški zbor. Priredili smo več družabnih večerov, veselice in skioptično predavanje. — Pogrešamo edino še dvorano, da moremo dobiti večji razmah, da postane naša ideja meso in kri vseh. Giblje se, le tako naprej in vedno naprej! Svobodaš.

Čevlje po meri

kakor tudi vsakovrstna popravila iz najboljšega materiala, sol dna in točna izgotovitve po najnižjih cenah. August Gusel, čevlj. mojster Maribor, Frankopanova ulica Nr. 55

I. MARIBORSKA DELAVSKA PEKARNA R. Z. Z. O. Z.

Ustan. 1898 MARIBOR, TRŽAŠKA CESTA ŠTEV. 36—38 Telefon 324
Prodajalne v Slomškovi ulici šte. 2 in na Glavnemu trgu šte. 18

Moderno in higijensko urejena pekarna. — Priporočamo vsem organiziranim delavcem in delavkam naše okusno pecivo v polni teži. Ozirajte se pri zahtevanju peciva iz Delavske pekarnice pri vseh prodajalcih peciva na zavarovalno znamko D. P.

Nabirajte nove naročnike

Wiener Radioverlag, Wien, I., Postalozzigasse Nr. 6./11.

Vsi kupujejo obleke pri J. Trpinu, Maribor, Glavni trg 17
ker tam se dobi suknjo že od 26 Din naprej, kakor tudi vsakovrstno drugo blago po najnižjih cenah.

Neobhodno potreben je za vsakega radio-amaterja

Radio-koledar 1928

Cena Din 25.— in

Radio-karta 1928

Cena Din 15.—,

izdaja „Radiowell“.

Širite naš list!

„JUNIPER“

zeleno francosko žganje z brinjevim ekstraktom je najboljši sredstvo proti revmatizmu, glavobolu, zobobolu itd.

„JUNIPER“ PRSNE KARAMELE

so edino sigurno sredstvo proti kašlju, hripavosti itd. — Dobi se v vseh lekarnah drogerijah in konzumnih trgovinah. Trgovci, zahtevajte takoj engros cene. — Glavna zaloga:

VITOMIR DOLINŠEK

Zaloga parfumerije, kozmetike, kemikalij in galanterije

CELJE, GOSPOSKA ULICA 4

Ako hočeš ostati zdrav Ako hočeš ozdraveti

ne vživaj drugih pijač, temveč pij **FLORIAN**. Naj ne manjka v nobeni hiši, nobenem gospodinjstvu. Pazite na pravi Florian, ki ga izdeluje samo tvrdka

E. JERAS & DRUG

Ljubljana, Dunajska cesta 33.

Krisper-Balkan.

Krisper-Balkan.